

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no. 9054/13

Eşe Fatma AKTAŞ / Türkiye

Başkan,

Robert Spano,

Hâkimler,

Julia Laffranque,

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Paul Lemmens,

Jon Fridrik Kjølbro,

Stéphanie Mourou-Vikström,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 19 Aralık 2017 tarihinde Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

AKTAŞ / TÜRKİYE KARARI

26 Aralık 2012 tarihinde yapılan yukarıda anılan başvuruyu göz önüne alarak,

Davalı Hükümet tarafından ibraz edilen görüşleri ve bu görüşlere cevaben başvuran tarafından ibraz edilen görüşleri dikkate alarak,

Gerçekleştirilen müzakerelerin sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuran Eşe Fatma Aktaş 1966 doğumlu bir Türk vatandaşı olup, Adana'da ikamet etmektedir. Başvuran, Mahkeme önünde İstanbul Barosuna bağlı Avukat N. Karakaya tarafından temsil edilmiştir.

2. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

Davanın Koşulları

3. Dava, konusu olaylar, taraflarca ileri sürüldüğü şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

4. Başvuranın damadının sürdüğü motosiklet, 4 Eylül 2011 tarihinde, sabah 11:15 civarında karayolunda bir kamyonet ile çarpışmıştır. Hem başvuranın damadının hem de motosikletin arkasında yolcu olarak bulunan kızının olay yerinde öldüğü görülmektedir. Kamyonetin sürücüsü S.D., Eskipazar Cumhuriyet Savcısının kararıyla sorgulanmak üzere tutuklanmıştır.

5. Olayın hemen ardından, Eskipazar Cumhuriyet Savcısı, ön inceleme yapmak üzere kaza mahalline gitmiştir. Cumhuriyet savcısının ön olay tespit tutanağına göre, kazanın, trafiğin söz konusu zamanda diğer taşıt yolundaki yol çalışmaları nedeniyle bir taşıt yolunda tek şerit üzerinden aktığı çift yönlü taşıt yolunda gerçekleştiği görülmektedir. Cumhuriyet

AKTAŞ / TÜRKİYE KARARI

savcısının trafik polisinden aldığı bilgilere göre, çarpışma, kamyonetin olduğu şeritte meydana gelmiştir.

6. S.D., jandarma tarafından sorgulandığı sırada, kendi şeridinde normal hızda giderken aynı şeritte yüksek hızla kendisine doğru gelen bir motosikleti fark ettiğini belirtmiştir. Direksiyonu sağa doğru kırmaya çalışmasına rağmen, motosiklet aracına sol taraftan vurmuştur. S.D., kazaya ilişkin hiçbir sorumluluğu kabul etmemiştir.

7. Aynı gün trafik polisi tarafından ayrıntılı bir kaza tutanağı hazırlanmıştır. Söz konusu tutanakta S.D.'nin kanında hiçbir alkol tespit edilmediği belirtilmiştir. Tutanakta, ayrıca, karşı şeride çıkan motosiklet sürücüsünün kazadan tamamen sorumlu olduğu belirtilmiştir. Bununla beraber, trafik polisi bir olay yeri krokisi hazırlamıştır.

8. Ertesi gün jandarma tarafından hazırlanan olay yeri tutanağına göre, kamyonetin çarpma sonrası bırakmış olduğu fren izlerinin 25,40 metre uzunluğunda olduğu tespit edilmiştir ve motosikletin yolda bırakmış olduğu lastik izleri, çarpışmanın kamyonetin olduğu şeritte meydana geldiğini göstermiştir. Aynı tutanağa göre, kazaya olumsuz hava koşulları veya yolun fiziksel kusurları neden olmamıştır. Tutanağa kaza mahallinin krokisi de eklenmiştir.

9. S.D., 5 Eylül 2011 tarihinde, ifadesi alınmak üzere sırasıyla Eskipazar Cumhuriyet Savcısının ve Eskipazar Sulh Ceza Mahkemesinin önüne çıkarılmıştır. S.D., daha önce jandarmaya vermiş olduğu ifadelerini yinelemiştir. Eskipazar Cumhuriyet Savcılığı, aynı gün, ihmal nedeniyle ölüme neden olduğu şüphesiyle S.D.'nin tutuklanmasını talep etmiştir. Ancak Eskipazar Sulh Ceza Mahkemesi, söz konusu talebi reddetmiş ve S.D.'nin serbest bırakılmasına karar vermiştir.

10. Başvuran, 14 Kasım 2011 tarihinde, Eskipazar Cumhuriyet Savcılığından, kaza mahallinden her türlü güvenlik kamerası görüntüsü, şüphelinin trafik sicili, kamyonetin teknik incelemesi (özellikle fren mekanizması) ve şüphelinin görme duyusuna ilişkin tıbbi rapor dâhil olmak

AKTAŞ / TÜRKİYE KARARI

üzere belirli delillerin toplanmasını talep etmiştir. Başvuran, ayrıca, bir bilirkişi tarafından, kamyonetin yolda bırakmış olduğu fren izlerine dayanarak kaza anındaki yaklaşık hızının hesaplanmasını talep etmiştir.

11. Eskipazar Cumhuriyet Savcılığı, 25 Kasım 2011 tarihinde, başvuranın talebi doğrultusunda, şüphelinin trafik sicillerinin ve her türlü mevcut kamera görüntüsünün incelenmesine karar vermiştir. Diğer talepler hususunda hiçbir adımın atılmadığı görülmektedir.

12. Eskipazar İlçe Jandarma Komutanlığı, 1 Aralık 2011 tarihinde, Cumhuriyet Savcılığını, kaza mahalli civarında hiçbir güvenlik kamerası olmadığı ve S.D.'nin daha önce hiçbir trafik kazasına karışmadığı konusunda bilgilendirmiştir.

13. Başvuran, 12 Aralık 2011 tarihinde, ifade vermek üzere İstanbul Gültepe karakoluna davet edilmiştir. Başvuran, Eskipazar Cumhuriyet Savcılığının etkili soruşturma yürütmediğinden şikâyetçi olmuştur. Başvuran, bir kez daha, yukarıda 10. paragrafta anılan tüm delillerin toplanmasının yanı sıra şüphelinin kaza anında telefonla konuşup konuşmadığının belirlenmesi için telefon kayıtlarının incelenmesini de talep etmiştir. Başvuran, ayrıca, soruşturma dosyasına sunulan her türlü bilirkişi raporunun kendisine sağlanmasını istemiştir.

14. Eskipazar Cumhuriyet Savcısı, 30 Aralık 2011 tarihinde, bir trafik bilirkişisinin (bir trafik polisi) katılımıyla kaza mahallinin keşif incelemesini yapmıştır.

15. Trafik bilirkişisi, 10 Ocak 2012 tarihli raporunda (“ilk bilirkişi raporu”) çarpma öncesinde hiçbir fren izinin olmamasının, sürücülerin hiçbirinin kazayı önlemek için zamanında tepki verme fırsatına (frene basmak veya direksiyonu yana kırmak gibi) sahip olmadığını gösterdiğini ve bu durumun çarpışmanın etkisini artırdığını belirtmiştir. Trafik bilirkişisi, karşıdan gelen trafiğin bulunduğu şeride geçen motosikletin kazadan tamamen sorumlu olduğunu tespit etmiştir. Trafik bilirkişisinin raporu, başvurana sağlanmamıştır.

AKTAŞ / TÜRKİYE KARARI

16. Daha sonra, Eskipazar Cumhuriyet Savcılığı, Adli Tıp Kurumundan başka bir bilirkişi raporu istemiş ve ilgili kurum, soruşturma dosyasındaki belgelere dayanarak bir inceleme yürütmüştür. Adli Tıp Kurumu, 13 Şubat 2002 tarihli raporunda (“ikinci bilirkişi raporu”), trafik bilirkişisinin bulgularını yinelemiştir. Söz konusu raporun yine başvurana gönderilmediği görülmektedir.

17. Eskipazar Cumhuriyet Savcılığı, toplanan tüm bilgilere ve delillere dayanarak, 28 Şubat 2012 tarihinde, olayda kusurlu olmadığı tespit edilen S.D.’yi kovuşturmamaya karar vermiştir.

18. Başvuran, bilhassa soruşturma dosyasına sunulan bilirkişi raporlarının kendisine gönderilmediğini ve böylece söz konusu raporlara itiraz etmesinin önlendiğini ve Cumhuriyet savcısının olaya ilişkin tüm delilleri toplamadığını ileri sürerek söz konusu karara itiraz etmiştir. Başvuran, ayrıca, ilk bilirkişi raporunu hazırlayan polis memurunun yetkinliğine itiraz etmiş ve daha sonra Adli Tıp Kurumu tarafından hazırlanan raporun sadece ilk yetersiz raporun bulgularını yinelediğini iddia etmiştir.

19. Bartın Ağır Ceza Mahkemesi, 21 Haziran 2012 tarihinde, başvuranın itirazını reddetmiştir. Söz konusu karar, 31 Temmuz 2012 tarihinde başvurana tebliğ edilmiştir.

ŞİKÂYETLER

20. Başvuran, Sözleşme’nin 6. maddesini ileri sürerek, Eskipazar Cumhuriyet Savcısının olayın koşullarına ışık tutabilecek olan tüm delilleri toplamadığından ve ne Cumhuriyet savcısının ne de Bartın Ağır Ceza Mahkemesinin S.D.’yi kovuşturmama kararları için yeterli gerekçe sunduğundan şikâyetçi olmuştur. Başvuran, ayrıca, aynı hüküm kapsamında, Cumhuriyet savcısının, soruşturmaya ilişkin görevlerini yerine getirmeyerek davalı ve kendisi arasında silahların eşitliğini sağlamadığı,

başta dosyaya sunulan bilirkişi raporları olmak üzere tüm deliller hakkında bilgilendirilme hakkına saygı gösterilmediği ve ilave delillerin toplanması taleplerinin neden yerine getirilmediği konusunda bilgilendirilmediği gerekçeleriyle müşteki olarak yargılamalara etkili bir şekilde katılma haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur.

21. Bununla beraber, başvuran, 13. maddeyi ileri sürerek, Eskipazar Cumhuriyet Savcılığı tarafından yürütülen soruşturmanın dava konusu olayları tespit etmediğinden ve dolayısıyla etkili olmadığından ve şüpheliyi aleyhine olan delillere rağmen kovuşturmanın, 13. madde kapsamındaki etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkını ihlal ettiğinden şikâyetçi olmuştur.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

22. Başvuran davanın esasına ilişkin iddialarını sürdürmüştür. Başvuran, Cumhuriyet savcısının davaya ilişkin tüm delilleri toplamadığını ve davanın tümünün dayandığı ilk bilirkişi raporunun gerçek bir bilirkişi tarafından hazırlanmadığını iddia etmiştir. Başvuran, trafik ve yol güvenliği konularında uzman birçok akademisyen olmasına rağmen, Cumhuriyet savcısının bu tür profesyonellerin uzmanlığına başvurmadığını belirtmiştir.

23. Hükümet, somut davanın yaşam hakkına yönelik kasıtlı bir ihlal içermemesinden dolayı mevcut koşullardaki uygun hukuk yolunun, tazminat için medeni hukuk yolu olduğunu ileri sürmüştür. Söz konusu koşullar altında, başvuranın ceza soruşturmasının etkili olmadığına ilişkin olarak Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamındaki şikâyetleri, Sözleşme hükümleriyle konu bakımından (*ratione materiae*) bağdaşmadığı gerekçesiyle kabul edilemezdi. Alternatif olarak, başvuranın hiçbir medeni hukuk yoluna başvurmaması nedeniyle başvurunun, mevcut iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez olduğu beyan edilebilirdi. Hükümet, ayrıca, kabul edilemezlik için ek bir alternatif

gerekçe olarak, başvuranın, damadının söz konusu kazadan tamamen sorumlu olduğunun tespit edilmesi nedeniyle kızının ve damadının ölümüyle bağlantılı olarak mağdur olduğunu iddia edemeyeceğini eklemiştir.

24. Hükümetin iddialarına cevabında, başvuran, özellikle ceza soruşturmasının sonucunun, hukuk mahkemeleri önünde herhangi bir hak iddia etmesini önleyecek olduğunu ve her halükarda, asıl amacının etkili ceza yargılamaları yoluyla gerçeğin tespit edilmesini sağlamak olduğunu ileri sürmüştür.

25. Mahkeme, ilk olarak, 6 ve 13. maddeler kapsamında ileri sürülen şikâyetlerin, genel olarak, ölümcül kazanın sonrasında ilgili Devlet yetkilileri tarafından sağlanan adli karşılığın bir eleştirisi olduğu kanaatindedir. Bu itibarla, söz konusu şikâyetlerin Sözleşme'nin sadece 2. maddesi kapsamında incelenmesi gerekmektedir. Söz konusu maddenin ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. (...)”

26. Mahkeme, bu bağlamda, ciddi yaralanma ve ölüm durumunda, 2. madde kapsamındaki yaşam hakkını koruma görevinin, Devletin gerçekleri anında tespit edebilecek, hatalı olanları sorumlu tutabilecek ve mağdura uygun tazmin sağlayabilecek yasal yolların varlığını güvence altına alan etkili ve bağımsız bir yargı sistemine sahip olmasını gerektirdiğini yinelemektedir (bk., örneğin, *Dodov/Bulgaristan*, no. 59548/00, § 83, 17 Ocak 2008, ve *Ciechońska/Polonya*, no. 19776/04, § 67, 14 Haziran 2011). Söz konusu yükümlülüğün belirli özel koşullarda cezai hukuk yolunun sağlanmasını gerektirebilmesine rağmen (bk., örneğin, *Öneryıldız/Türkiye*, [BD], no. 48939/99, §§ 93-96, AİHM 2004-XII; *Mehmet Şentürk ve Bekir Şentürk/Türkiye*, no. 13423/09, §§ 104-106, AİHM 2013; *Oruk/Türkiye*, no. 33647/04, §§ 50 ve 65, 4 Şubat 2014; *Aydoğdu/Türkiye*,

AKTAŞ / TÜRKİYE KARARI

no. 40448/06, §§ 62-64 ve §§ 87-88, 30 Ağustos 2016; ve *Gençarslan/Türkiye* (k.k.), no. 62609/12, §§ 19-22, 14 Mart 2017), Mahkeme, ne 2. maddenin ne de Sözleşme'nin başka bir hükmünün, bir başvurana, üçüncü bir tarafın kovuşturulması ve mahkum edilmesini sağlama hakkını ya da "şahsi intikam" hakkını tanıdığını vurgulamaktadır (bk., *Perez/Fransa*[BD], no. 47287/99, § 70, AİHM 2004-I, ve yukarıda anılan *Öneryıldız*, § 147). Örneğin, ölümün ihmalden kaynaklanması durumunda, 2. madde kapsamındaki yükümlülük, yasal sistemin mağdurlara hukuk mahkemelerinde bir hukuk yolunu ister tek başına ister ceza mahkemelerinde bir hukuk yolu ile birlikte sunması halinde yerine getirilebilmektedir (bk., yukarıda anılan *Ciechońska*, § 66).

27. Mahkeme, somut davadaki mağdurların trafik kazası sonucunda hayatlarını kaybettiğini kaydetmektedir. Eskipazar Cumhuriyet Savcılığı, S. D. hakkında ihmal yoluyla ölüme sebep olmaktan dolayı re'sen soruşturma başlatmıştır; ancak sonunda, S.D.'nin sorumluluğuna işaret eden hiçbir delilin olmaması nedeniyle kovuşturmasına devam etmemeye karar vermiştir. Başvuran, Mahkeme önünde, mağdurların kasten öldürüldüğünü veya bu konuda çözümlenmemiş şüphelerin olduğunu iddia etmemiştir. Başvuran, söz konusu ölüme salt muhakeme hatasının veya dikkatsizliğin ötesine geçen ihmalin neden olduğunu da iddia etmemiştir (*Sinin/Türkiye*, no. 9441/10, § 63, 6 Haziran 2017 davasında olduğu gibi). Başvuran, Cumhuriyet savcısının kazayı ihmalden kaynaklanan bir kaza olarak sınıflandırmasına itiraz etmeksizin, söz konusu Cumhuriyet savcısının kazaya neden olan kişinin S.D. mi yoksa damadı mı olduğuna karar vermek amacıyla ilgili tüm delilleri toplamadığından şikâyetçi olmuştur. Bu nedenle, başvuranın şikâyetleri, Cumhuriyet savcısının almasının gerektiği soruşturma tedbirleri ve başvuranın bazı usuli haklarından mahrum bırakıldığı iddiası ile ilgilidir.

28. Bununla birlikte, Mahkeme, başvuranın müşteki olarak usuli haklarının ceza soruşturması aşamasında usulüne uygun olarak gözetilip

AKTAŞ / TÜRKİYE KARARI

gözetilmediğini belirlemekle veya Cumhuriyet savcısının hangi türde soruşturma adımları atmış olması gerektiğini tespit etmekle yükümlü olmadığını yinelemektedir. Zira 2. madde kapsamındaki yükümlülük, Devletin, mutlaka, yaşam hakkına yönelik kasti olmayan ihlalleri içeren mevcut davadaki gibi davalarda, 2. madde gerekliliklerini yerine getirebilmiş olsalar dahi ceza yargılamaları sağlamasını gerektirmemektedir (bk., örneğin, *Šilih/Slovenya*[BD], no. 71463/01, § 202, 9 Nisan 2009). Başka bir deyişle, ceza yargılamalarının başvuran tarafından iddia edildiği gibi yetersiz olduğu varsayılsa dahi, 2. madde kapsamındaki yükümlülük, halen, somut davada, gerçekleri ve kazaya dair sorumluluğu tespit edebilecek ve başvuranın uygun görüldüğü şekliyle tazmin elde edebilmesini sağlayabilecek olan bir medeni hukuk yoluyla yerine getirilebilirdi (bk., örneğin, *Anna Todorova/Bulgaristan*, no. 23302/03, § 73, 24 Mayıs 2011; yukarıda anılan *Ciechońska*, § 66; ve yukarıda anılan *Gençarslan*, §§ 19-22).

29. Mahkeme, dava dosyasında bilgilerden başvuranın hiçbir medeni hukuk yolunu kullanmadığını kaydetmektedir. Başvuran, ceza soruşturmasının sonucunu göz önünde tutarak bir hukuk mahkemesi önünde hiçbir başarı ihtimaline sahip olmayacağını iddia etmekle birlikte, Mahkeme, Türk hukuku uyarınca, hukuk mahkemelerinin failin hukuki sorumluluğuna karar verirken hatanın yokluğu ile ilgili olan ceza yargılamalarındaki sonuçlara bağlı olmadığını ve söz konusu mahkemelerin kendi amaçları için gerekli gördükleri delilleri toplama ve yeni bilirkişi raporları isteme (bk., örneğin, *Mustafa Türkoğlu/Türkiye*, no. 58922/00, § 40, 8 Ağustos 2006; *Dikici/Türkiye*, no. 18308/02, § 25, 20 Ekim 2009; bk., *Güvenç/Türkiye* (k.k), no. 43036/08, § 40 ve §§ 42-44, 21 Mayıs 2013; ve *Sıdika İmren/Türkiye*, no. 47384/11, § 64, 13 Eylül 2016) ve uygun görüldüğü şekilde tazmin sağlama yetkisine sahip olduklarını yinelemektedir. Başvuran, somut davanın neden bu genel kuralın bir istisnası olduğuna dair herhangi bir argüman ileri sürmemiştir. Bunun

AKTAŞ / TÜRKİYE KARARI

yerine, başvuran, S.D.'nin ceza yargılamalarındaki sorumluluğunun tespit edilmesi isteğini yinelemiştir (bk., yukarıda 24. paragraf). Ancak söz konusu hak, yukarıda 26. paragrafta belirtildiği üzere, Sözleşme'nin hiçbir hükmü kapsamında mevcut değildir.

30. Mahkeme, yukarıda belirtilen hususlar ve yaşam hakkının kasti olmayan ihlallerine ilişkin benzer davalarda verdiği kararlar ışığında (bk. örnek olarak, yukarıda anılan *Sansal /Türkiye* (k.k.) no. 28732/09, §§ 42-51, 2 Eylül 2014), başvuranın şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35 §§ 3 ve 4 maddesi anlamında kabul edilemez olarak beyan edilmesi gerektiği kanaatindedir. Bu koşullarda Mahkeme, davalı Hükümet tarafından sunulan kabul edilemezliğe yönelik diğer gerekçeleri incelemeyi gerekli görmemiştir (bk., yukarıda 23. paragraf).

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş olup, 25 Ocak 2018 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Robert Spano
Başkan